

Zhang Yawen

ECOURI ALE SECOLELOR TRECUTE

REFLECȚII DESPRE HONG KONG

Zhang Yawen s-a născut în 1944 și a fost desemnată „scriitor național“ de către Asociația Scriitorilor din China, fiind beneficiara unui stipendiu onorific acordat de către guvern, stipendiu destinat distinșilor oameni de litere. Ea este câștigătoarea unui premiu Lu Xun, a distincțiilor „Best Works Award“ și „Xu Chi“ pentru romane de nonficțiune. Colecția ei de lucrări publicate, inclusiv romane de ficțiune și nonficțiune, eseuri și piese de teatru, totalizează zeci de mii de pagini. Președintele Xi Jinping a dăruit romanul ei, *A Chinese Woman at Gestapo Gunpoint*, regelui Phillipe al Belgiei. Operele ei au fost traduse în engleză, franceză, hindi, precum și în alte limbi.

CUPRINS

<i>Cuvânt-înainte. Evocări și meditații . . . . .</i>	5
Capitolul 1. Îndelungatele și dificilele negocieri sino-britanice. . . 13	
Capitolul 2. Patria este puternică, pentru că mă are pe mine! Hong Kong e puternic, pentru că mă are pe mine!	105
Capitolul 3. Sub Stânca Leului: Spiritul de luptă al poporului din Hong Kong.	133
Capitolul 4. Iubire tăcută, sentimente pure	161
Capitolul 5. Anii pierduți ai unor vieți extraordinare	189
Capitolul 6. Viața de zi cu zi în Hong Kong: medicina, cultura, media și educația	248
Capitolul 7. De la corupție la un guvern curat: o metamorfoză dificilă.	278
Capitolul 8. Spre ce ne cheamă secolele trecute?	308
<i>Postfață. Cum să folosești dreptatea pentru a scrie adevărul. . .</i>	355

CAPITOLUL 1

Îndelungatele și dificilele negocieri sino-britanice

*„Hong Kongul nu este Insulele Malvine, iar China
nu este Argentina!“ – un strigăt din adâncul sufletului
unei națiuni umilite și oprimate atâta vreme.*

Ecourile istoriei trezesc sufletul adormit al unei națiuni

Ziua de 20 mai 2012 a fost cea în care florile phoenix au înflorit.

În timp ce pășeam pe străzile din Hong Kong, flori ale arborilor de foc (numite „flori phoenix“ în limba chineză) acopereau vârfulurile crengilor de deasupra capului meu. Văzute de departe, acestea păreau niște ciorchini de foc. Într-o lume agitată, construită din beton armat, inflorescențele tăcute și atât de colorate atrăgeau atenția cu o vitalitate debordantă, care părea mai degrabă un atac vizual. Treceam pe sub copacii încărcăți de florile phoenix stacojii de asemenea frumusețe, încât aveam senzația că mă plimbam într-un poem! Florile erau un semn al tenacității vieții și un simbol al spiritului Hong Kongului.

Privind către clădirile înalte care acopereau soarele și cerul și la șuvoaiele de oameni care se revărsau pe străzi în toate direcțiile, nu m-am putut abține să nu-mi las imaginația să rătăcească prin pădurea gândurilor mele. Faimosul poem *Cântecul celor șapte fi* al lui Wen Yiduo mi-a răsărit în minte:

Noaptea îmi păstrez vigilența

Ca un leopard, păzind porțile imperiului

Mamă! Sunt umil, dar în același timp eu sunt o fortăreață

Leul trimis de mare, fioros și mârșav, este asmuțit asupra mea

Și se înfruptă din carnea mea, înghițind ceea ce este în exces.

Mamă! Eu plâng și mă tânguiesc după tine în van.

Mamă! Lasă-mă să mă ascund la pieptul tău!

Mamă! Vreau să mă întorc, mamă!

Această lamentație înfiorătoare a trezit în sufletul meu amintiri demult adormite. Am toată considerația față de Wen Yiduo – națiunea chineză are nevoie de mai mulți savanți ca el, oameni plini de curaj, cu coloană vertebrală și un înalt nivel de moralitate. Oamenii nu pot să nu regrete anii îndelungați pe care poporul chinez i-a petrecut sub cârmuirii feudali. Ei ne-au lăsat fără demnitate, caracter sau morală, înlocuindu-le cu un servilism specific sclavilor față de regi și putere.

O persoană fără coloană vertebrală este ca un animal cu șira spinării ruptă, care se târăște pe pământ. O națiune fără coloană vertebrală este o națiune slabă și ușor de intimidat – o pradă pentru marile puteri și carne de tun pentru invadatori.

În timp ce mă aflam în Hong Kong, gândurile mele se îndreptau adesea către istorie, către prezent, rătăcind între realitate și ceea ce era numai în imaginația mea. Inima mea era cea care privea în jur, zăbovind asupra istoriei recente și a străzilor amețitoare și pline de viață ale Hong Kongului.

Stând la fereastra camerei mele de hotel, admir în obscuritatea seriei frumusețea tăcută a Portului Victoria, încremenit ca o pictură în tuș: simplu, pașnic și elegant. Dar istoria oamenilor nu este o pictură în tuș. Peste tot, cel puternic îl exploatează pe cel sărac; peste tot vezi numai jafuri pline de cruzime și masacre sângeroase.

Evenimentele de acum o sută șaptezeci de ani sunt la numai o aruncătură de băț de noi.

Acea perioadă a istoriei este precum o oglindă atârnată în fața ochilor poporului nostru, o dovadă a trecutului națiunii noastre, avertizându-i pe descendenții Împăratului de Foc și ai Împăratului Galben¹ să nu uite niciodată că istoria recentă a națiunii chineze a văzut mai mult de o sută cincizeci și cinci de ani de umilințe.

Ziua de 29 august a anului 1842 a fost cea mai umilitoare zi din istoria modernă a națiunii chineze. În ziua aceea, cerurile au fost acoperite de un giulgiu, iar pământul a plâns.

În străvechiul Templu Jing'an de pe Nanjing Road din Shanghai, dangătele clopotelor răsunau – ample și coplesitoare, la fel ca în vremurile străvechi și totuși martore ale atâtor schimbări. Aceste clopote aproape că ar putea trezi sufletele adormite ale poporului nostru, avertizând națiunea chineză de începutul unei ere de umilințe.

În districtul Xiaguan din Nanjing, douăzeci și șase de nave de război britanice au venit înșiruite una după alta, plutind pe Yangtze, cu zecile lor de tunuri îndreptate direct către orașul Nanjing. Văzute de departe, acestea arătau precum un cablu care strangula cursul marelui fluviu, exact așa cum avea să strângă în scurt timp guvernarea Dinastiei Qing. Printr-o misivă diplomatică, britanicii au trimis guvernului Qing un ultimatum: dacă guvernul chinez nu accepta condițiile britanicilor, navele acestora aveau să deschidă imediat focul asupra orașului Nanjing!

În Beijing, chiar în sala tronului din Orașul Interzis, stătea împăratul Daoguang, în vârstă de șaizeci de ani, cu sprâncenele încrunțate de îngrijorare. Tensiunea era persistentă.

Nu mai devreme de anul 1821, când Daoguang – pe atunci în vârstă de treizeci și nouă de ani – a urcat pe tron, la sfârșitul „Erei

¹ Doi dintre primii împărați ai Chinei, amândoi personaje legendare (n.a.)

prosperă a lui Kangxi și Qianlong¹ din timpul Dinastiei Qing, apăruseră deja semne evidente de derapaj, ca parte a așa-numitului „Declin Jiaqing-Daoguang”.² Națiunea era copleșită de probleme – atât din interior, cât și din exterior – și o mulțime măcinată de griji se ridica frecvent, răzvrătindu-se împotriva oficialilor corupți și meschini. Puterile occidentale, căutând un punct vulnerabil pentru a-și forța intrarea, îi otrăveau pe chinezi cu opiu, al cărui consum fusese interzis în repetate rânduri de Curtea Dinastiei Qing. Din 1821 până în 1834, Curtea a emis opt proclamații prin care interzicea supușilor ei să fumeze opiu, dar această practică a persistat, în ciuda repetatelor interdicții. În luna decembrie a anului 1838, împăratul Daoguang l-a trimis pe înaltul oficial Lin Zexu în provincia Guangdong din sud-estul Chinei cu un mandat imperial pentru a opri comerțul cu opiu. Lin a proclamat: „Atât timp cât opiuul va rămâne, nu mă voi întoarce «la Beijing»». Jur să rezolv această problemă și mă voi asigura că se va termina odată cu asta. Nu cred că vom avea obstacole de netrecut”.

În luna martie a anului 1839 – cu susținerea fermă a lui Deng Tingzhen, guvernator general al districtului Liangguang (cuprindea actualele provincii Guangdong și Guangxi), și Guan Tianpei, comandant al forțelor navale din Guangdong – Lin a confiscat douăzeci de mii de lăzi conținând aproximativ 1,2 milioane de kilograme de opiu de la comercianții britanici și le-a distrus în public pe malurile strâmtorii Bocca Tigris, care comunică cu Marea Chinei de Sud – o acțiune teribilă, de amploare, împotriva comercializării opiuului de către britanicii meschini.

Această distrugere publică i-a înfuriat la culme pe englezi, care au declanșat în iunie 1840, Primul Război al Opiului – o campanie

¹ În perioada general acceptată 1661-1796, Dinastia Qing s-a situat în apogeul bunăstării și influenței sale în zonele de interes și coincide cu perioadele când împărații Kangxi și Qianlong au condus China. (n.a.)

² Cei doi împărați care i-au urmat lui Qianlong. Aceștia au domnit din 1796 până în 1850. (n.a.)

de doi ani împotriva Chinei. Flotele chineze nu erau pe măsura vaselor și tunurilor forței navale britanice. Guan Tianpei și-a dat viața pentru țară, de asemenea Chen Huacheng, comandant al forțelor Qing în districtul Jiangnan (cuprindea actuala provincie Jiangsu, municipalitatea Shanghai și provincia Anhui) a murit în luptă. Nobilul manciurian Qishan a cerut pacea, în timp ce forțele nobilului Yijing au fost anihilate în bătălie, iar Yishan și alți nobili manciurieni ca el au fluturat steagul alb al capitulării. Britanicii aveau să atace și să ocupe în cele din urmă Guangzhou, Xiamen, Dinghai (acum orașul Zhoushan din Zhejiang), Ningbo, Wusong (pe atunci un port separat, acum parte a portului Shanghai), Shanghai și Zhenjiang, culminând cu asaltul asupra orașului Nanjing, din 29 august 1842.

Împăratul Daoguang a adoptat mai întâi o atitudine blazată, presupunând că forțele britanice aveau să clacheze la prima lovitură. După ce Dinastia Qing a fost detronată, fostul împărat – fiind un om slab și capricios – a început să caute disperat o soluție, neavând niciun plan. La îndemnul unei facțiuni „pro-capitulare” a Curții, el acuzase și retrogradase generali adepți ai planului de continuare a războiului precum Lin Zexu, Deng Tingzhen sau Yang Fang. Lui Lin Zexu i-au fost retrase titlurile și a fost „trimis la Yili, pentru a-și ispăși vina”. La despărțirea de soția și copiii săi, Lin a scris câteva versuri memorabile: „Trăiesc și mor pentru patria mea, indiferent de norocul sau de nefericirea care mă așteaptă”. Deng Tingzhen a fost, de asemenea, îndepărtat sub un pretext oarecare, fiind și el surghiunit la Yili, în nord-vestul îndepărtat al Chinei.

Împăratul Daoguang s-a întors din nou către membrii facțiunii pro-capitulare – nobili precum Mujangga, Qishan, Yishan și Keying – căutând un compromis care să pună capăt războiului. El l-a trimis urgent pe Keying și pe Yilibu, un alt nobil manciurian, cu un mandat imperial într-o călătorie cu destinația Nanjing. Cele două remarcabile figuri nu au negociat, ci mai degrabă au acceptat pe deplin „termenii păcii” impuși de britanici.

Pe data de 29 august, 1842, la bordul navei militare britanice *HMS Cornwallis*, Keying, Yilibu și Sir Henry Pottinger, reprezentantul britanic de la fața locului, au semnat primul dintre cele mai umiltoare și disproporționate tratate de confiscare a suveranității Chinei moderne, *Tratatul de la Nanjing*.

Tratatul cuprindea treisprezece secțiuni, cele mai importante dintre acestea fiind: „Secțiunea Unu”, care ceda Hong Kongul britanicii; „Secțiunea Doi”, care impunea deschiderea celor cinci „porturi prevăzute în tratat”: Guangzhou, Xiamen, Fuzhou, Ningbo și Shanghai, și „Secțiunea Trei”, în care China era obligată să plătească douăzeci și unu de milioane de dolari de argint ca despăgubire pentru opiul confiscat și distrus, cheltuieli militare și datorii comerciale.

Britanicii invadaseră China și, cu toate acestea, China era obligată să cedeze teritoriul britanicilor, să plătească despăgubiri și să le ofere cu umilință suveranitatea și argintul națiunii chineze. Aceasta era prima menhină în care au fost băgate capetele chinezilor. Dar degradarea Chinei și umilințele pe care avea să le îndure erau abia la început.

În secolul al nouăsprezecelea, Marea Britanie a fost prima țară în care avusese loc o revoluție industrială, devenind astfel prima putere capitalistă la nivel global, care avea să se dezvolte mai târziu în cel mai puternic imperiu colonial din lume. În perioada de maximă înflorire, imperiul invadase și ocupase o suprafață de peste o sută patruzeci de ori mai mare decât mărimea insulelor britanice, întinse pe numai 244 000 de kilometri pătrați. Fiecare continent în afară de Antarctica găzduia colonii britanice: Canada, Australia, Noua Zeelandă, India, Myanmar, Pakistan, Malaysia, Singapore, Bangladesh, Sri Lanka, Africa de Sud, Camerun, Tanzania, Zimbabwe, Uganda, Mauritius, Mozambic, Cipru... chiar și anumite părți din Statele Unite au fost pe vremuri colonii britanice. În preajma Primului Război Mondial, controlul britanic s-a extins asupra unui sfert din suprafața planetei. Fiecare colonie acaparată de britanici a avut parte de o invazie crudă și de jafuri cumplite.

Marile puteri ale lumii priviseră cu lăcomie spre China, uriașa țară bogată a Orientului. Dar oamenii Chinei, bucurându-se de prosperitatea lor pașnică, se izolaseră, evitând contactul cu străinii și ignorând rapida ascensiune a puterilor externe, de aceea au fost luați foarte ușor prin surprindere de pericolele invaziei străine. Din această cauză, puterile străine au numit China „leul adormit”. Văzând cum Marea Britanie a smuls fără pic de efort o halcă din carnea leului, acesta neavând putere să se opună, puterile străine s-au grăbit să urmeze exemplul englezilor. Semnarea tratatului de la Nanjing a deschis *Cutia Pandorei*, o serie de puteri străine nesățioase înfruptându-se din trupul poporului chinez.

China a devenit o sursă principală de bogăție pentru puterile străine ce intenționau să o jefuiască, precum și teatrul războaielor purtate de aceste puteri între ele, pentru împărțirea teritoriilor coloniale.

- Din 1840 și până în 1842, Marea Britanie a lansat o invazie asupra Chinei, cunoscută sub denumirea de Primul Război al Opiului.

- Din 1856 până în 1860, forțele britanico-franceze au lansat o a doua invazie asupra Chinei, cunoscută sub denumirea de Al Doilea Război al Opiului.

- Din 1883 până în 1885, Franța a lansat încă o invazie, așa-numitul Război Sino-Francez.

- Din 1894 până în 1895, Japonia a invadat China în primul Război Sino-Japonez.

- Și între 1900 – 1901, forțele reunite a opt țări au invadat din nou China.

La sfârșitul fiecărui război de acest fel, China a fost învinsă. Impotența și corupția de la Curtea împăratului Dinastiei Qing – lipsită de forțe armate puternice – condiționa administrația de a nu putea să facă altceva decât să taie bucată după bucată din trupul țării și să o ofere puterilor străine, cerând îndurare. În decursul unui secol, administrația Qing a fost obligată să semneze mai mult de o mie de tratate de toate felurile, cu toate țările posibile. Fiecare din aceste tratate cerea teritorii și despăgubiri, umilind țara și depozând-o de suveranitate.

Paisprezece dintre tratate au fost semnate numai de Marea Britanie. Acestea au fost: *Tratatul de la Guangzhou*, *Tratatul de la Nanjing*, *Tratatul de la Tien-tsin* (Tianjin), *Tratatul Suplimentar de la Tien-tsin*, *Convenția de la Pekin* (Beijing), *Convenția Alcock*, *Convenția Chefoo*, *Acordul Suplimentar al Convenției Chefoo*, *Convenția de la Calcutta*, *A Doua Convenție de la Pekin*, *Protocolul Boxerilor* și *Convenția dintre Marea Britanie și China cu privire la Tibet*.

Tratatul de la Nanjing, *Convenția de la Pekin* și *A Doua Convenție de la Pekin* au fost cele trei acorduri prin care Hong Kongul a fost cedat britanicilor.

Se spune că valoarea totală a despăgubirilor plătite de China a fost echivalentul a peste 30 de milioane de kilograme de argint sau de unsprezece ori câștigul anual al guvernului Qing din anul 1901.

Nu știi dacă această cifră este exactă, dar știi că prin *Protocolul Boxerilor* – semnat de Rusia, Marea Britanie, Statele Unite, Japonia, Germania, Franța, Italia, Austria, Spania, Olanda și Belgia – China era obligată să plătească despăgubiri de 450 de milioane de taeli de argint¹, o sumă care trebuia plătită anual, timp de treizeci și nouă de ani, cu o rată a dobânzii de 4% pe an. Ultima tranșă plătită de China a depășit suma de 980 de milioane de taeli². *Tratatul sino-japonez de la Shimonoseki* prevedea ca Japonia să ocupe Taiwanul, Insulele Penghu din apropiere de Taiwan, peninsula Liaodong și să primească două sute de milioane de taeli ca despăgubire din partea Chinei.

Iar povara acestor despăgubiri, plătită în argint puterilor străine, a căzut direct pe umerii chinezilor de rând!

Cineva s-ar fi așteptat ca un om de bună-credință și cu o conștiință națională dezvoltată, dacă ar fi fost în locul lui Keying – însărcinat printr-un mandat imperial să semneze *Tratatul de la Nanjing* cu Marea Britanie, un tratat semnat sub constrângere, care a reprezentat o umilire națională și pierderea suveranității – să se

¹ Aproximativ 8,550 mld USD în prezent (n.red.)

² Aproximativ 18,620 mld USD în prezent (n.red.)

achite de îndatoririle sale cu inima grea, umilit și rușinat. Dar dimpotrivă: la banchetul la care trebuia „sărbătorită” semnarea tratatului, acest bătrân mandarin, trecut deja de cincizeci de ani, a arătat în schimb un interes deosebit pentru lichiorul de cireșe amare și pentru cel de căpșuni, iar după câteva zeci de păhărele a început să lăläie cât îl ținea gura niște cântece tradiționale manciuriene. Britanicii au fost martorii acestui comportament de bufon. Autorul britanic Frank Welsh scrie în cartea sa *O Istorie a Hong Kongului*: „Un martor din forțele navale a spus că domnul K (Keying) consumase, cu siguranță, cel puțin cincizeci de pahare de alcool și a cântat o melodie. Vă puteți imagina o asemenea scenă, în care unchiul împăratului să cânte?”

Pe 26 iunie 1843, Keying a plecat la Hong Kong împreună cu Henry Pottinger pentru ceremonia care marca schimbul oficial de texte ale *Tratatului de la Nanjing*. La banchet, Pottinger i-a oferit lui Keying un portret al familiei bătrânului manciurian. Keying a fost mișcat până la lacrimi și a declarat pe loc că fiul lui Pottinger avea să fie, de asemenea, fiul lui adoptiv. El a oferit apoi inelele de aur și evantaiile din hârtie acoperite cu scriere caligrafică pe care le adusesese cu el, în semn de grațitudine reciprocă. De asemenea, Pottinger i-a dăruit lui Keying un cuțit occidental.

Veșmintele oficiale ale Curții Dinastiei Qing pe care Keying le purta, au fost acoperite de lacrimile sale și s-au scurs mai multe clipe până să se desprindă de Pottinger, pe care-l îmbrățișase recunoscător.

Cine era acest Pottinger, primul guvernator al Hong Kongului și avangarda invaziei britanice în China? El era un soldat născut într-o remarcabilă familie de anglo-irlandezi și un executant al unor misiuni herculeene în slujba Marii Britanii în timpul Primului Război al Opiului. Înlocuitor al nefericitului Charles Elliot, el a condus douăzeci și șase de nave de război la nord de Hong Kong, atacând și ocupând Zhoushan, Zhenhai și Ningbo, luând cu asalt orașul Nanjing și forțând guvernul Qing să semneze *Tratatul de la Nanjing*.

În acest punct, nu pot decât să pun stiloul pe masă și să oftez: pentru că un înalt oficial al guvernului, reprezentant al țării noastre,

putea fi atât de confuz, gudurându-se atât de slugarnic și privindu-l pe inamic ca pe un prieten... și pentru că țara avea să se conformeze voinței acestui ministru în mod repetat. Cum putea China să rămână intactă, fără a fi ciopârțită de puterile străine?

Dar și mai lamentabil era faptul că Keying nu era singura persoană din China care se comporta în acest fel, făcând temenele și ploconindu-se în fața străinilor, fără a ezita să-și vândă țara și agoniseala propriului popor doar pentru a prelungi existența lor decadentă. Cândva, acesta reprezenta o venerabilă tradiție chineză, un element putred al moștenirii noastre. Sub stăpânirea feudală imperială, chinezilor nu li se permitea să reziste și erau învățați să se comporte ca niște sclavi. Lor le era permis doar să se ploconească și să trăiască pentru împărat și pentru înaintași. Așa că la venirea invadatorilor, ei nu știau decât cum să se ploconească, și nu cum să reziste.

În eseu lui, „Anii de trădare“, generalul Liu Yazhou disecă acele cauze esențiale strâmbe ale comportamentului trădătorilor și descoperă că sunt extrem de profunde: „China a avut de-a lungul istoriei o mulțime de trădători. Această listă, dacă vom începe să-i înșirăm, nu s-ar sfârși niciodată. Dar unde îi putem găsi pe adevărații trădători? În inimile noastre. În istoria Chinei au existat două perioade de vârf în ceea ce privește trădarea masivă. Una a fost în 1884. Cealaltă, în Războiul de Rezistență Împotriva Agresiunii Japoneze (1937-1945). Există două caracteristici după care cineva poate recunoaște un trădător: în primul rând, aceștia își apleacă frunțile în fața prinților străini – imaginea perfectă a unui sclav; în al doilea rând, ei se angajează într-un război civil și expediază trupe pentru a-și pedepsi compatrioții, făcând paradă cu „eroismul“ lor nemaivăzut.

Războiul de rezistență al Chinei împotriva Japoniei s-a extins pe perioada a opt ani – opt ani interminabili, în care treizeci de milioane de chinezi au murit sau au fost răniți.

S-a întâmplat acest lucru doar pentru că armele noastre erau prea rudimentare? Sau pentru că îi lipseau Chinei nave puternice de război dotate cu tunuri?

Nu! S-a întâmplat pentru că poporul chinez, precum o găleată plină cu nisip, nu era capabil să țină piept, unit, unui adversar oarecare. Și pentru că se întâmplă rar ca din rândul oamenilor noștri să se ridice patrioți precum Yue Fei (1103-1142) și Lin Zexu, în timp ce colaboratori precum Wang Jingwei (1883-1944) se găsesc din plin.

În timpul invaziei japoneze din China, au apărut două „regimuri false“ – ambele fiind un soi de marionete timide ale bandiților japonezi: „Guvernul Nanjing“ și statul „Manciukuo“ (Manzhouguo). În ambele, un număr enorm de trădători chinezi erau înrolați în armate marionete.

Lu Xun a diagnosticat odată putreziciunea din străfundurile conștiinței națiunii chineze: „Chinei îi place să spună că iubește pacea. Dar în realitate adoră să lupte, îi place să vadă lupta altora și lupta propriului popor. Doar că nu îndrăznește să se lupte cu invadatorii străini“.

În același an, revista britanică *Punch* a evaluat *Tratatul de la Nanjing* astfel: „Războiul Opiului s-a terminat. Cu gloanțele și praful nostru de pușcă noi i-am învățat pe bieții chinezi ignoranți o lecție importantă și, în afară de asta, am făcut un profit impresionant. Dar banii nu sunt cel mai important lucru. John Bull a folosit atât de mult praf de pușcă și atâtea gloanțe pe poporul chinez, ba chiar a utilizat atâtea fontă, încât va avea parte de o compensație regească. El s-a folosit de sângele a două sau trei mii de animale cu două picioare (viețile chinezilor) pentru a scăpa de barbari. În afară de bani și de fast ne-am ales, de asemenea, cu cinci porturi chinezești deschise pentru comerțul britanic. Politicienii și negustorii sunt nebuni de fericire și plini de speranță gândindu-se la profit, imaginându-și că împăratul chinez poartă cămăși fabricate în Manchester, că soțiile și concubinele sale se îmbracă în bluze de bumbac de la Manchester și că toți oficialii Curții folosesc tacâmuri marca Sheffield“.

Esau vorbea, de asemenea, și despre disprețul britanicilor față de chinezi, pe care-i vedeau ca pe niște „oameni mohorâți și învinși, sclavi ignoranți ce provin dintr-o națiune distrusă“.